Після конфіскати — другий наклад.

ч. 199 (10.876). Львів, четвер 9. вересня 1926 Pocztowa opłata zaplacono ryczałtem. Рік XLIV

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 15 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Ліга Націй.

Третє засідання Зборів Ліги Націй. — Вибір предсідників. — Протест Скандинавії. — Однодушність у справі прийняття Німеччини. — За зєднання Еспанії.

Женева, 7. вересня 1926.

Нині в полудне отворено третє пленарне засідання Зборів Ліги Націй. Предсідник Зборів Нінчіч повідомив присутніх про вибір предсідників шістьох комісій, які згідно з регуляміновими постановами є також віцепрезидентами пленума. На других шістьох віцепрезидентів пленума при 46 голосуючих і абсолютній більшости 24 гол. вибрані: Чемберлен 44 гол., Бріян 43, віцегр. Іші 43, Шіяльоя 42, Фігуреоа (Гватемаля) 29, Леман (Ліберія) 24. Після короткої заяви предс. Нінчіча, що комісія зачала працю, перервано наради в год. 12.40. Пополудні буде прилюдне засідання Ради Ліги Націй.

Положення в справі поширення Ради Ліги Націй скомплікувалося. А саме скандинавський делегат Нансен запротестує проти одночасного прийняття Німеччини і реорганізації Ради Ліги. Нансен буде домагатися, щоби проєкт реорганізації переслати до спеціяльної комісії. Коли внесення здобуде 16 голосів, то буде приняте. У вівторок ішли переговори, щоби усунути непорозуміння. Коли не вдасться усунути труднощів, то в середу появиться внесення з домаганням зменшення числа непостійних місць.

Коли в справі прийняття Німеччини до Ради Ліги Націй є збори однодушні, то справа збільшення непостійних місць у Раді, а головно лучення її з вибором Німеччини до Ради натрапляє на значний спротив деяких груп.

Сподіються, що завтра, себто 8. вересня, приймуть Німеччину до Ліги Націй і оконечно признають їй постійне місце в Раді Ліги.

Без огляду на негативне становище еспанського уряду у відношенні до Ліги Націй уміродатних колах Ліги знову задумують предложити Еспанії непостійне місце в Раді Ліги Націй з правом поновного вибору. Однодушним ухваленням того рішення хочуть доказати Еспанії загальну симпатію й поважання.

Замах на короля Альфонса?

Чи дійсно замах на еспанського короля? — Суперечні вісти про ситуацію. — Мнима капітуляція збунтованих військ.

Париж, 7. вересня 1926.

„Дейлі Мейл" повідомляє зі С. Себастіяну, що там викрили заговір на еспанського короля Альфонса. Заговірники поставили собі за ціль арештувати короля і примусити його до абдикації.

Викриття того республиканського заговору було причиною наглого виїзду короля самоходом до Мадриту. Таксамо німецький амбасадор і инші дипльомати, що перебували в Себастіяні, довідавшися про заговір, виїхали негайно до Мадриту.

Газети повідомляють про бунти населення в північній части краю. По непровіреним вістям Прімо де Рівера вручив королеві димісію цілого кабінету. З урядових кол запевняють, що Прімо де Рівера приступив до енергічної пацифікаційної акції в краю. Перед журналістами він заявив, що є паном ситуації. Одначе кореспонденти тутешних газет повідомняють з Еспанії, що конфлікт між королем і Прімо де Рівероюпоглибився.

По найновішим вісткам король відбув зараз після повороту до Мадриту конференцію з Прімо де Рівероюю. Вечером видано комунікат, в якому висказаний жаль, що полки артилерії, які мають за собою таку гарну минувшину, далися намовити до зломання дисципліни.

„Н. Йорк Геральд" повідомляє з Мадриту, що 6. ц. м. в 7. год. вечером цілий гарнізон артилерії в Мадриті, що складається з 4 полків, піддався урядовим військам без виміни стрілів. У місті панує спокій. В Барцельоні офіцери покинули казарми артилерії в спокою. Казарми ці заняли негайно відділи піхоти.

„Меншости" з Виленщини у премієра.

Варшава, 7. вересня 1926.

Премієр Бартель приняв учора делегацію „національних меншостей" з Виленщини. В склад делегації входили представники Білорусинів, Литовців і Жидів. Від Білорусинів був директор гімназії Островський, від Литовців директор литовської гімназії, від Жидів представник жидівського шкільного комітету.

На вступі премієр запитав делегацію, чому не звертається зі своїми постулятами до міністра освіти. На це в імени делегації відповів дир. Островський, що „меншости" нераз зверталися до міністра освіти, предкладали йому свої меморіяли і матеріяли, але все те не мало найменших наслідків. Тому делегація звертається тепер до самого голови уряду, який за все те є відповідальний.

Після того делегація представила домагання всіх трьох „меншостей" Виленщини на освітньому полі, не забуваючи додати, що льокальна адміністрація робить шкільництву „меншостей" ріжні пакости і не рахується зовсім з розпорядками центральної влади, але навпаки — виконує ті розпорядки густо-часто зовсім у протилежному розумінні. З окрема делегація запротестувала проти утраквізму, домагаючись чисто білоруських, литовських і жидівських шкіл усіх типів і видатної матеріяльної допомоги для приватного шкільництва „меншостей".

Слід зазначити, що прем. Бартель пробував полемізувати з деякими увагами членів делегації. Так пробував він боронити мін-во освіти перед закидами, що воно не дає школам „нац. меншостей" права прилюдности тим, що, мовляв, ті школи не стоять на належному рівені. На це делегати відповіли, що тим гімназіям відмовлено права прилюдности на основі неправного обіжника б. мін. Грабського в справі викладів історії і географії по польськи, чого ті школи очевидно не приняли. Сьогодня, коли цей обіжник знесено, нема хіба причини не дати тим школам права прилюдности.

При скаргах на льокальну адміністрацію премієр спитав: Чи будуть Вам подобатися такі урядовці, що робитимуть усе, як Вам захочеться? На це делегація зареаґувала так: Хочемо, аби урядовці не робили того, що їм подобається, ані того, що нам подобається, а тільки те, що відповідає праву і конституції.

Розуміється, делегація не забула пригадати премієрові, що шкільництво „меншостей" брутально знищено, бо прим. з 400 білоруських шкіл лишилося тільки три!

Премієр обіцяв розглянути предложені йому постуляти делегації на спеціяльній конференції з мін. Суйковським і щойно тоді дати делегації відповідь.

Справа протекторату в Мароко.

Париж, 7. вересня 1926.

У звязи з чутками, начеб Еспанія мала відступити Італії свій протекторат у Мароко, французькі урядові кола заявляють, що це нарушило би договір, заключений в Альжесірасі. Протекторат цей віддано Франції і щойно Франція у порозумінні з иншими державами признала Еспанії часть протекторату. Тому Еспанія не може відступати признаної їй полоси третій державі без порозуміння з державами, які підписали договір у Альжесірасі.

Війна в Мароко.

Льондон, 7. вересня 1926.

„Уестминстер Гезет" повідомляє з Танжеру, що згідно з одержаними там вістками з Тетуану, численні племена зачали офензиву проти еспанських військ.

Реорґанізація воєвідств і староств.

Варшава, 7. вересня 1926.

Міністерство внутр. справ опрацьовує тези про організацію властей загальної адміністрації, себто воєвідства і староств. Ці тези міністерство в найближчих днях перешле відповідним міністерствам до заопінїювання. Вони опрацьовані в напрямі тісної злуки провінціональних властей, з окрема в напрямі більшого відпорядкування урядів воєводам.

Біржа.

Збіжжа.

На загал положення без зміни. Жито трохи подорожіло. На біржі купували пшеницю, овес, мак, червону конюшину, горох білий пів Вікторія по цінах біржевих у дні достави. Тенденція вдержана. Настрій спокійний. Ціни оцінючі без трансакцій: пшениця нова двірська з нег. дост. 43·75, пшениця нова селянська з нег. дост. 39·75, жито нове з нег. дост. 28·25, овес новий з нег. дост. 23·50.

Ceterum censeo...

Львів, 8. вересня 1926.

Розглядаючи в низці статтей міжнароднє положення і його здвиги, зупиняючись над супірництвом двох велитнів і приводячи звязані зі загальними напрямними надії української еміграції, дійшли ми до пересвідчення, що в Европі наростають нові події, не менше страшні й далекосяглі, як події 1914 року. Одначе речинець тих подій — на нашу думку, зрештою згідно з тенденціями загальної світової політики — неминучий, ніяким чином не дасться передбачити.

Коли ми зупинялися над ріжнима явищами одного й того самого процесу, то не на те, щоби когонебудь лякати чи викликувати паніку, тільки щоби зясувати нашому громадянству загальний хід міжнародніх справ і освідомити собі вагу моменту, що певно й неминуче зближується до нас.

Очевидно, зі зясованого положення не слід робити помилкових висновків, з якими нам уже доводилося зустрічатися, не слід зі заложеними руками ждати хвилі вибуху. Колиб такі висновки ми робили, то булиб схожі на перших христіян, що явища, які попереджували вибух Везувія, брали за ознаку наступаючого кінця світа і тому пасивно вижидали тієї хвилі. Від нас всі ці ознаки підготовлюваного вибуху вимагають збільшеної активности,

ча до 21-го серпня 1926 р. одержати вкладку тільки від 5799 членів на загальну суму понад 25000 злотих пол. А самі тільки читальні (є їх зараз 2700) і члени читальняних Виділів (маємо їх 35100) повинні зложити річну членську вкладку у висоті 5400 амер. долярів, плачених у золотих по курсі дня вплати (вкладка членів передплатників) і 72358 злп. (звичайна членська вкладка). Для докладного образу подаємо кількість членів у поодиноких повітах краю: Бела — 37, Бережани — 93, Бібрка — 43, Богородчани — 20, Болехів — 39, Борщів — 125, Броди — 55, Бурштин 24, Буськ — 42, Бучач 59, Войнилів — 72, Галич 32, Гвоздець — 23, Глиняни — 69, Городенка — 74, Городок яг. — 9, Грибів 5, Грималів — 38, Гусятин — 35, Копичинці — 74, Делятин — 55, Дидів-Стрижів — 30, Добромиль — 24, Долина — 43, Дрогобич — 127, Жидачів — 65, Журавно — 16, Жовква — 64, Заболотів 25, Заліщики 74, Збараж 47, Зборів 24, Золочів — 21, Калуш — 113, Камінка стр. — 16, Козова 52, Коломия — 333, Комарно — 56, Косів 27, Краків — 26, Краковець 3, Кути — 10, Ланцут — 29, Львів-місто — 1019, Львів повіт — 87, Любачів — 11, Мостиська — 14, Мельниця — 81, Надвірна — 99, Нове Село — 27, Новий Санч — 11, Олесько — 25, Перемишль — 190, Перемишляни — 16, Печеніжин — 30, Підгайці — 43, Рава Руська — 76, Радехів — 39, Рогатин — 192, Рожнітів — 47, Рудки 13, Самбір — 55, Самбір ст. — 70, Скалат — 53, Сколє 42, Снятин 77, Сокаль — 144, Солотвина 20, Станиславів — 228, Стрий 56, Судова Вишня — 32, Горлиці — 14, Коросно — 8, Ліско — 36, Сянік — 21, Ясло — 3, Теребовля — 59, Тисьмениця — 45, Товмач — 31, Тлусте — 16, Турка н/Стр. — 22, Угнів 21, Ходорів — 98, Цішанів — 5, Чортків — 36, Щирець — 45, Янів к/Львова — 10, Ярослав — 42, Волинь — 73, Зах. Галичина — 37, Великопольща — 14, ЧСР. і СХС. — 11, Тернопіль — 203.

Взивається також всі філії і читальні до вирівнання залеглостей за Н. Пр., А. Т., Б. П. і побрані в коміс книжки, які виносять 36290 зол. 65 гр., а які стають причиною опізнень просвітянських видань.

З кількости членів Товариства, з кількости дарів на просвітні змагання мусимо зрозуміти, що живемо серед українського народу та що поміч і любов його оточує наше просвітнє Товариство.

В час тяжкого лихоліття це не повинно і не сміє бути байдуже для нікого!

Тому до діла повні віри і енергії!

У Львові, дня 5. вересня 1926 р.

ЗА ГОЛОВНИЙ ВИДІЛ Т-ВА „ПРОСВІТА" У ЛЬВОВІ:

М. Галущинський, голова. *В. Мудрий*, секретар.

„Тиждень українського актора".

До Українського Громадянства!

Незавидна доля українського актора у вічнім скитанні без постійного пристановища і даху над головою, факт, що багато наших талановитих артистів покінчило своє життя під чужим плотом або в домі божевільних, українському громадянству загально знані. Всеж таки дотепер не було спроби, щоб цих ревних робітників на службі української культури забезпечити бодай яким пристановищем на випадок старости або неможности працювати.

„Союз діячів українського театрального мистецтва", як професійна організація українських акторів по цім боці греблі, що обєднує вже тепер поверх 100 членів, рішив тому саме розпочати широку акцію з метою будови дому-приюту для неспосібних до праці старших артистів.

Ідучи за приміром організацій инших народів, Союз уладжує в тій ціли в днях 3—10 жовтня ц. р. „Тиждень українського актора". В тих днях будуть уладжені за дозволом адміністративних властей прилюдні збірки, театральні вистави й концерти в першій мірі силами „Союза діячів українського театрального мистецтва".

Тому, що справа такого тижня згдядно забезпечення українських акторів є не тільки справою їх самих, але також справою свідомого українського громадянства — підписана Управа Союза звертається отсим до цілої української суспільности, до всіх товариств, аматорських гуртків, установ з проханням допомогти в міру своїх сил акції Союза, уладити в місцевостях, де сам Союз не могтиме тим занятися, аматорську виставу, відчит, прилюдну збірку або навіть і забаву і весь дохід переслати на вкладкову книжечку Т-ва „Дністер" у Львові ч. 13768, а також коротке звідомлення на руки містоголови Союза д-ра Н и ч к и Гриця у Львові, вул. Руська ч. 18/I.

Управа Союзу має надію, що українське громадянство відгукнеться прихильно на цей зазив у спосіб гідний культурної нації і поможе здійснити мрію українських акторів, а саме збудувати „Дім Українського Актора".

За Головну Управу „Союза Діячів Українського Театрального Мистецтва" у Львові:

Андрій Шеремета, голова. *Лев Краснопера*, секретар.

Всячина.

Відень — місто парків. Столиця Австрії Відень має ні більше ні менше тільки 8,753.000 квадратових метрів простору, покритого деревами і цвітами. Таким робом Відень є тепер справжнім містом парків. Найбільший віденський парк — це Пратер, що має 5,355.000 квадр. метрів простору; по ньому слідує Шенбрун (578.000 квадр. метрів). Инші парки менші: Авгартен має 492.000 кв. метрів простору, Бельведер 69.000, народній парк 47.000. В повоєнних роках повстало у Відні кілька прегарних парків, перероблених з колишніх цвинтарів. Де ще недавно були памятники і хрести, тепер бавляться серед гамору діти і проходжуються старші. Розуміється, що орхестра вигиває там вальса і фокстрота, бо віденська публика пропадає за музикою. Майже всі нові парки мають імена бувших цвинтарів або славних письменників і музиків, що були на них поховані. В найближчому році повстануть у Відні ще чотири нові парки на місці давніх цвинтарів, м. ин. на Шмельцу в сусідстві тої величезної площі вправ, на якій відбував довгі десятки літ муштру і наш 24 (коломийський) полк.

Поліцаї в ролі суддів. З днем 1. січня н. р. одержали всі віденські поліцаї бльочки, якими послугувалися при стяганні кар з тих Віденців, що кидали на вулицю трамваєві білети або инші папері, кістки або відпадки з овочів, занечищували травники і хідники, вискакували і вскакували до трамваїв у часі їзди, робили крики на вулиці і т. и. Кари за такі переступства виносять 2 шілінги. Ця новина принесла подвійну користь: Відень зробився вдвоє чистіщий, як був, а управа міста дістала за пів року від 46.317 покараних людей 91.632 шілінги, себто около 14.000 дoff.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

Український Наддніпрянський хор під управою Петра Євсевського у складі 30 осіб виступає:

Четвер 9.IX. Винники.
Пятниця 10.IX. Винники.
Субота 11.IX. Глиняни.
Неділя 12.IX. Глиняни.
Понеділок 13.IX. Перемишляни.
Вівторок 14.IX. Перемишляни.
Середа 15.IX. Поморяни.
Четвер 16.IX. Поморяни. 193 26-?

Муж. учит. семинарія У. П. Т. „Рідна Школа" у Львові приймає дальші вписи щоденно перед полуднем при вул. Крупярській ч. 15. Вступні іспити 13. вересня о год. 8 рано. 458 1—2

Жіночий Кружок У. П. Т. імени Ганни Барвінок отвирає з днем 1. вересня ц. р. при дівочій школі ім. Шевченка (вул. Мохнацького 12) 8. клясу доповняючу, в якій крім предметів загально образуючих буде уділюватися науки крою і шиття суконь і білля, модиярства, шиття на машині, трикотарства, писання на машині і других практичних відомостей. Зголошення приймає управа школи щодня від 10—1. 446 2—2

„Кружок Рідної Школи У. П. Т. в Коломиї отвирає з початком шк. року 1926/27 однорічний торговельно-кооперативний курс, в якого програму входить скорочений матеріял середних кооп.-торговельних шкіл. На курс будуть приняті дівчата і хлопці, що скінчили нижчу гімназію або 7. клясу народньої школи. Оплата місячна виносить 20 зол., вписове 10 зол. Зголошення приймає і інформації уділяє канцелярія Рідної Школи Коломия „Народній Дім". — Старшина Кружка Рідної Школи У. П. Т. в Коломиї. 450 2—2

ОПОВІСТКИ.

ПРИЙМУ ученика на станцію Гвоздикова — Личаків ч. 15 II. 461 1—2

УЧЕНИКИ нищої гімназії з доброго дому, найдуть приміщення і солідну опіку при інтелігентній родині; фортепян до вжитку, евент. поміч в науці. Вул. св. Тереси ч. 2 ц. I. пов. 318 1—2

ВДОВА по лікареви прийме заможніші панни на мешкання здорове, сонячне, опіка, фортепян. Зголошення Адміністрація „Панська". 460 1—3

В ВАРШАВІ полагоджую і висилаю всякого рода поручення, діла, швидко й дешево Варшава, Зельна 5—6 В. Ромашко. 456 1—1

ПОБІЛЬШИЛА Я робітню і приймаю всілякі роботи входячі в обсяг жіночого кравецтва по умірковaних цінах „Иоланда", Сташіца 8, бічна Хорущини. 422 3-3

ВЗИВАЮ п. М. БЕНЦАЛЯ, артиста українського театру під дир. О. Міткевич віддати мені до дня 11. ц. м. довг 212 золотих, в противнім случаю справу віддаю під осуд „Союзові Діячів Українського Театрального Мистецтва". Петро Бакович, вул. Виспянського 24. 444 2—2

КОНЦИПІЄНТ пошукує заняття в адвок. канцелярії. Зголошення слати під адресою: канцелярія д-ра Ріпецького в Сокалі. 445 2—3

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

За редакцію відповідає **Василь Мудрий**. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

НОВИНКИ.

— Синдикат львівських польських журналістів і „чудо“. Під такою назвою появилася в нас новинка про те, що названий синдикат почав у одній з львівських друкарень репродукцію „чудотворного“ образу з вул. св. Софії. Го лова синдикату п. Фрялінґ просить нас зазначити, що синдикат нічого подібного ніколи не підприймав, а тим самим „чудотворного“ образу навіть не задумував ніколи репродукувати. Поміщуючи цю замітку, мусимо ствердити, що наш інформатор впав, видно, жертвою наклепу якоїсь злобної людини.

— Реорганізація „Стшельца“. Орган лівиці ППС. „Робочиж“, що виходить у Варшаві, приніс у числі з 5. вересня ц. р. таку замітку: „Одною з найсильніших підстав правління Пілсудського має бути 250-титисячний стрілецький союз. Одначе його членські маси, що рекрутуються у великій перевазі з робітників і селян, не скорі до того, щоби підтримувати побідний фашизм. Травневий переворот ріжниться від фашистівського перевороту в Італії тим, що коли там „Чорні сорочки“ мали головного ворога в соціялістах, то тут побитим ворогом стала шляхецька правиця. Тепер затирання перевороту і перетягання тих стрілецьких мас, леґіоністів і т. д. на право, є початком його кінця і джерелом назріваючої а навіть починаючоїся суспільної кризи. На тому тлі відбувається на підставі інформацій окружних урядів політичної поліції нагальна чистка стрілецьких організацій від усяких „крамольників“. — З того виходило, що вся т. зв. Пілсудчина тратить ґрунт під ногами.

— „Moje uszanowanie, panie kapitanie!“ В часі цьогорічних ферій великого шуму в Тернополі наробив перехід на Радянську Україну в околиці Лановець коло Збаража хорунжого 5-тої компанії 54 полку піхоти з Тернополя Матеуша Москви. З одним капітаном виїхав він над кордон для оглянення військових надідів і коли оба знайшлися безпосередно при кордоні, хорунжий Москва нечайно скорим кроком перейшов озброєний вузенький невтральний пояс і станувши вже по українському боці, відвернувся, засалютував по військовому і сказав ім: „Moje uszanowanie, panie kapitanie!“ — рівним військовим кроком у товаристві червоноармійців пішов до найближчої застави і річ природна, до Польщі більше вже не вернув. Цей добровільний перехід польського хорунжого Москви до червоної Москви потряс дуже тернопільською військовою і цивільною Польщею, бо хор. Москва — чоловік 40-літній, жонатий і батько двоїх дітей, бувший австрійський штабовий фельдфебель — уходив за світило цілого полку й у всіх 6 численних парадах ніс на переді полкову хоругов. Хоч сам Поляк, не був хор. Москва вдоволений зі сучасної Польщі і зі своєї служби, про що нераз згадував перед знакомими.

— Бажаємо докладного вияснення! З Ходорова дістаємо таке письмо: Громадяне Ходорова домагаються докладного вияснення від куратора львівської округи, як мається справа з підозрілим вломом до шкільного будинку і крадіжю річей зі замкненої канцелярії і зі замкненого бюрка управительки школи жіночої п. Пеленської в Ходорові, яка то подія заворушила всі здорово й чесно думаючі уми в нашому містечку. Розказують, що коли по скінченні учительських курсів інспектор Коцельни відїхав з Ходорова до Бібрки, то з вдячности за улаштування тих курсів презес організації народової Гасни, який є рівночасно і директором мужеської школи в Ходорові, мав вручити йому вигафтований чи мережаний настільник (скатерть) як презент, що вишила власними руками його донечка. Та коли шкільний сторож виносив пакунки інспектора на дворець, випадково розпізнала скатерть як свою власність п. Пеленська, а забираючи її, довідалась від шкільного сторожа, що скатерть вийшла з дому Гасного. Подія ця викликала немалу констернацію в домі п. Гасних, які початково твердили, що це власними руками вишила донечка, потім ніхто не вмів дати пояснення, яким робом найшлася скатерть п. Пеленської в домі п. Гасного, а накінець донця п. Гасних заявила, що скатерть цю купила у невідомого осібника за 2 зол. 50 гр. З огляду на те, що в часі шкільних ферій сталися підозрілі вломи в промисловій школі, де на школу управи тоїж школи вкрадено підручну пушку зі сумою 15 зол., а з жіночої школи мали попропадати всі ручні роботи, підручні ріжні каси управи тоїж школи, а навіть деякі вартніші книжки з бібліотеки, — публична опінія тими над звичайно соромливими слухами є затривожена. В кого саме заникло почуття до пошани чужої власности? Слід зазначити, що в тім будинку в часі вчительських курсів жили всі курсанти, тож і учасники тих курсів є заінтересовані у вияснінні вище наведених вломів з крадіжю, щоб їхня публична опінія з приводу цього не затемнилась. Як зачуваємо, місцеві чинники намагаються затушувати повище представлену скандальну справу до незначного непорозуміння, тож звертаємось до п. прокуратора в Бережанах, щоби справи цеї з ока не спускав, бож нашому громадянству не рівнодушно, в яких руках спочиває виховання нашого молодого покоління. — **Обсерватор.**

— Судьба бесарабського Українця Ткаченка. По відомостям, які розказали проти власної волі пані аґенти сиґуранції, відправаджено арештованого Ткаченка на т. зв. 4-ий поверх сиґуранції. Про цей четвертий поверх приходять лише дуже рідко якінебудь відомости до публичного відома, тому що хто туди попаде, не вертає вже живим. Це є секретне царство головного директора сиґуранції Ромулуса Войнеску, де він при помочі середновічних тортур разом зі своїми найближчими довіреними замучує всіх на смерть. Проти терору румунської боярської олігархії та проти замучування на смерть арештованих політичних діячів піднялa вже европейська ліва робітнича преса та Ліґа охорони прав людини рішучий протест, щоби спасти арештованих румунською сиґуранцою.

— Поляки на радянській Волині. Згідно з радянською статистикою в тій частині Волині, що належить до УСРР, живе тепер 95 тисяч Поляків. Місця найбільшої скупчености польського населення виділені в окремий польський район, який недавно називали Мархлевським районом. Район складається зі 44 сільських рад і 107 населених пунктів зі загальним числом 44 000 душ населення і належить до волинської округи. Для задоволення культурних потреб польського населення в цілій окрузі зорганізовано 67 трудових шкіл, 26 хат-читалень і 10 пунктів для ліквідації неписьменности. В Мархлевському районі є один великий робітничий клюб, в якому вся праця відбувається виключно в польській мові. „Щоби скоріше — пише харків. „Комуніст“ (з 31. VIII. ц. р.) — повернути цей кусок Полісся в культурний край, піднести його добробут, проведено низку важливих господарчо будівельних робіт — заведено телеграфічне получення, впоряд ковано шляхи, відремонтовано будинки для установ, тощо. На час організації і будівництва району перекинуто сюди значну кількість радянських партійних та професійних робітників на скріплення культурної роботи“. Ось як там піклуються Поляками, подекуди більше далеко ніж Українцями. Зате ми в Польщі користуємося теж особливою опікою польського уряду, але з протележного розуміння.

— Науку плавання мають завести по всіх віденських народніх і виділових школах як обовязковий предмет. Це тим легше, що у Відні є багато критих басейнів, у яких можна купатися і в зимі. Вже в цьому шкільному році заводять науку плавання в кількадесятьох школах.

— Смертельний упадок з II. поверха. Омелян Сушинський, 11-літній ученик II. кл. гімн. упав з II. поверха дому при вул. Яніська ч. 50 і побився так, що небавком помер. Цей траґічний випадок викликав велике враження на тому передмісті Львова.

— Адресова Книжка на цілу Польщу видана після закордонних зразків знаним, світової слави Товариством Міжнародної Реклями Ска з о. п. Генеральне Представництво фірми Рудольф Моссе, Варшава, Маршалковська 124 вже появилася. Перші примірники вже є у Львові та можна оглядати їх на Східних Торгах в павільоні Палати Штуки. 1—1

личину деяких підручників може свідчити кількість сторінок. (Нпр. Нижча геодезія ч. II-а доц. Л. Грабини має 1432—XV. стор. і 817 малюнків). Дотепні питають, кілько частин і кілько сторін буде обіймати „Вища геодезія“). Дальші видання в роботі і друку.

Та життя подєбрадської еміграції не буде повне, коли не дамо перегляду праці самого студентства.

Коли ви увійдете в головний коридор замку, який веде до бібліотеки Академії, зверне вашу увагу безліч таблиць і оповісток на стінах коридору. Все те є урядові оповіщення ріжних товариств і спілок. Найважніша установа се „Академічна Громада“, яка гуртує в собі найбільшу кількість студентства. Крім неї буде більше трицяти ріжних товариств, комітетів та кружків. З тих одні ліквідуються, повстають нові тощо. Перед входом до бібліотеки є читальня часописів і студентська бібліотека. Цікавий був би опис життя кожної студентської організації. Одначе це перевищало би розміри фейлетону, та й не у всіх організаціях доводилося мені бути особисто.

Обмежуючи себе, мушу звернути увагу на самодопомогові установи студентства. Є це кооперативні спілки задля ведення столівень. Найбільшою є споживна спілка „Україна“ котра є рівночасно призначена для практичних вправ при відповідній катедрі проф. Б. Мартоса. Управа кооперативи дала мені змогу вглянути в діловодство внутрішнє і зовнішнє. Останнє проявляється у веденні харчівні (обіди й вечері) та крамниці. Крім цеї харчівні є ще дві инші, а саме „Рідна Хата“, в котрій був я також особисто і ще одна (назва мені невідома), котру студенти перебрали від християнської жіночої спілки. Обіди є дешевші і дорожчі. Всеж таки ціна найдорожчого не доходить до шести корон ч. Студентство бачив я при праці в драматичному кружку, котрий дуже гарно розвивався під управою дир. Загарова перед його виїздом до Харкова. Тепер ще гурткові віддають свою працю та свою вмілість п-ні Морська і Совачева. За час мойого побуту не було ні одної вистави. За те мав я приємність бути на концерті співацьких дружин Праги та Подєбрадів, який відбувся дня 5. липня. Хори були під управою п-ні Щуровської, яка свойого часу працювала в капелі Кошиця. Сміло можна сказати, що рідко доводиться чути так вишколені хори. Не диво, що концертова саля була виповнена, а публика нагороджувала оплесками поодинокі точки.

(Докінчення буде.)

Просвітні справи.

Поклик до всіх філій і читалень „Просвіти“.

Кінчиться праця в поли, а наближається час другої, не менше важної праці на освітній ниві. Осінно зимова освітня кампанія ставить перед нами дві справи, які мусять стати предметом уваги філіяльних і читальняних Виділів, а далі і всіх членів Товариства „Просвіта“. Цими справами є: свято книжки в місяці жовтні і 2) свято „Просвіти“ в місяці грудні. Тільки один місяць полишається для підготовлення всього потрібного до відсвяткування першого свята і не цілих три місяці для відсвяткування другого. Тому до підготування і переведення обох свят належить зараз преступити.

Філії повинні скликати відповідні наради і на них запросити членів Товариства, відпоручників читалень і громадянства, які цікавляться і дорожать освітною справою задля виміни думок і підшукання найлекших і найвідповідніших способів відсвяткування обох свят. Читальняні Виділи виберуть споміж себе Комітети, заданням котрих буде ці свята гідно відсвяткувати. Якщо філії зауважать, що деякі місцевости і читальні не відгукуються на зарядження філій, тоді мають для тих місцевостей-читалень скликати районові наради і на них перевести ухвали відповідно до ухвал філіяльних нарад.

Ні одна освітна установа не може і не сміє відтягнутися від святкування цих свят.

В тій так важній роботі не сміє забракнути ні одного свідомого громадянина, ні одної свідомої громадянки.

Пригадуємо при цьому Виділам філій і читалень справу поголовного членства. До нині наші зусилля і домагання в цьому напрямкові не стали дійсним фактом. При всій спе[…] […]тичевій на ту ціль удало

Після конґресу меншостей.

З голосів преси.

В женевському конгресі „організованих національних груп в европейських державах“ Українці не брали участи. Правда, українська делеґація в особах д ра Дм. Левицького, сен. Черкавського і д ра О. Марітчака аявилася в Женеві, щоби використати зїзд представників ріжних національностей для підготовки організації поневолених народів (в тому напрямку покищо навязано тісніші взаємини з Катальонцями), у відношенні до теперішнього конгресу обмежуючись ролею спостерігачів. Поза представниками Українського Нац. Дем. Обєднання жадна з українських політичних партій не старалася використати цього зїзду. Тільки представник „Сел. Союзу“ пос. П. Васильчук окремим листом відмовився від участи в самому зїзді, подаючи причини, які роблять зайвою його присутність у Женеві. Окремо помістив він у „Нашому Життї“ довгу статтю, в якій між иншим пише:

„І теперішньому конґресові, як і торішньому, брак властивого нерву, не може він придбати більшої уваги світової політики й опінії. Брак йому дискусії над фактичним положенням окремих національних груп у чужих державах. Коли зїзджаються підяремні — то мають право собі й опінії світа представити своє фактичне положення. Пощож робити зїзди, коли не можна сказати правди про своє битування? Пощо повторювати загально знані теоретичні формули, при тому обмежені, — чи тільки з обави комусь наразитись? За це можуть дбати лише ті, що улягають зовнішнім впливам, що ведуть політику не самих національних меншостей, а нац.-меншостеву політику якоїсь держави, заінтересованої в національно-меншостевому питанні. Потрібний є союз поневолених, який голосно казав би світові про своє право до життя. Женевський конгрес „нац. груп Европи“ є зїздом угодових нац. груп, дає підтримку істнуючому режімові, по війні витвореному, не є він союзом поневолених територіяльних народів, який би широко і засадничо уймав національне питання в поновлених державах. Хто придає цьому конгресові більше значіння, — цей помиляється. Він зовсім не вплине на фактичне положення нац. меншостей в кожній державі, а особливо в Польщі, навпаки — польська політика використає цей конгрес для своїх цілей. Здобувши там поважний голос, вже рекламує польська преса женевський конгрес з богатомовним поспіхом“.

Очевидно, п. пос. П. Васильчук в неправильній площині ставить справу. Бо тут не йшло про „придавання конгресові більшого значіння“, тільки про те, чи пасивно дати йому змогу вирости на єдину репрезентацію „нац. меншостей“, чи своїм протестом прилюдно заявити, що конгрес є на хибному шляхові в своїх намаганнях вирішити національне питання. Пос. П. Васильчук вибрав для того дорогу приватного листа до секретаря конгресу д-ра Е. Амменде, а представники УНДО не обмежилися приватними листами, тільки на місці внесли протест проти такого трактування національної проблєми.

Краківський „Час“ з приводу конгресу „орган. нац. груп в европейських державах“ не вірить в користи з нього для Польщі, бо

„не можна сумніватися, що жалоби Жидів і польських Німців, що падають з трибуни конгресу на відношення нашої держави до тих меншостей, будуть запопадливо реєстровані і використовувані проти Польщі“.

Тому то „Час“ обіцює собі з того конгресу більше шкоди, ніж користи.

Цю нагоду використовує краківський орган, щоби застановитися над справою „націон. меншостей“ в Польщі взагалі.

„Відомо — пише „Час“, що наша політика у відношенні до меншостей є неконсеквентна і нерозумна. Творці конституції ввели до неї багато непередуманих і непрактичних постанов, обіцюючи меншостям надто широке „самоврядування“, якого зрештою меншости ніде не мають і не потребують. Бо конституцію пропонували й ухвалювали діти, що не вміють реально думати, а легко захоплюються фразами. Тому, коли прийшло до введення конституції в життя, негайно виявилася її нездійснимість. Тому і сойми й уряди війшли на инший шлях: виминати конституцію. Обіцянок не сповнено, перед труднощами ховано голову в пісок, а коли то не далося зробити, то відносини до меншостей почато регулювати по думці п. Ст. Грабського: заключувати з ними умови на те, щоби їх не додержувати. Маємо ще багато щастя в тому, що меншість руська („українська“) своєю радикальною тактикою сама виключила себе з нарад конгресу і не може поширювати жалоб з конгресової трибуни. Бо як ми виглядали6, колиб виявилося, що не вміємо позитивно розвязати ані руської культурної автономії, постановленої відомою соймовою ухвалою, ані справи університету для Русинів. Є це типові справи, в яких ми завязалися на міжнародньому терені, а в яких від чотирьох літ ми не в силі ступити ані вперед, ані взад. Ніякий уряд досі не мав досить часу, досить волі і досить широкого погляду, щоби в тих справах винести якесь рішення“.

Правда, що ніякий польський уряд ніколи не мав часу, ні волі, ні ширшого погляду в національній квестії, в українській зокрема, але хибна є думка, немовто польська політика у відношенні до „меншостей“ є неконсеквентна. О ні! Вона аж надто консеквентна, хоч бездонно глупа.

Велику статтю присвячує женевському конгресові Т. Голувко в „Роботнік-у“, вихвалюючи поведінку обєднаної польської делеґації. Цей конгрес є для Польщі незвичайно корисний — вже хоч би тому, що виявив, скільки то держав підточує „меншостева недуга“. Не лише Польща має меншости, але й багато инших держав, які теж нагарбали багато чужих територій.

Переходячи до поведінки „польських меншостей“ в Женеві, Голувко наперекір „Часов-і“ вихвалює становище Жидів і Німців.

„Перш усього слід ствердити, що Жиди в цьому році манїфестували своє прихильне становище до Польщі, заявляючи в своїх промовах прилюдно, що вважають, що Польща управильнила в себе жидівську квестію поза деякими подробицями (пumerus clausus). Практично те прихильне відношення проявлялося в тому, що Жиди йшли рука в руку з польською делеґацією, якої річеве становище покривалося з їх становищем практичного упра... жидівської квестії в кожн... країні.

Німці з Пол... поводилися спокійно і тихо...

Гірше стояли справи з Українцями і Білорусинами. Вони знову висунули принцип самоозначення і знову конгрес відкинув його, супроти чого Українці, Білорусини і Литовці з Польщі не взяли участи в конгресі, обмежуючись до декларації і зложення жалоби до Ліги Націй (?!).

На мою думку, політично зробили вони зле, бо не вичули дійсних настроїв конгресу і дозволили висунутися Росіянам, бо Серебренніков привіз зі собою п. Сохацького зі Львова, як представника російського населення Сх. Галичини. В той спосіб Українці і Білорусини взагалі не були на конгресі репрезентовані.

На всякий випадок наша помилкова і несправедлива політика у відношенні до Українців і Білорусинів дуже утруднювала ситуацію польській делеґації, приспорюючи їй багато прикростей. Українці і Білорусини не хотіли того зрозуміти, що колиб згоджено ся з їх тезою, то побідилаб концепція Німців (?).

Зрозумів це Серебренніков, який — беручи участь в конгресі — зовсім не підносив справи ризького трактату, виходячи з заложення, що того рода справи належать не до меншости даного народу, але більшости, що меншість не може накидувати напряму закордонної політики своїм народам. Одначе того не могли зрозуміти українські і білоруські делегати з Польщі, що вирішення долі України і Білоруси — як цілости — лежить у Минську і Києві, а не Вильні і Львові. Своєю малою політикою вони так перед конгресом поставили справу, як колиб не було ані одного Українця й Білорусина поза границями Польщі.

Але то вже їх річ — нам слід ствердити, що нашою політикою пхаємо їх в тому напрямку, що мимовільно сповнюють ролю німецьких мурин[і]в, а нашу делеґацію ставимо у важке положення, бо трудно заперечити тим фактам, які подають Українці і Білорусини.

Єдиним нашим арґументом було те, що наші знамениті союзники — Румуни в тому році не лише закрили всі польські школи на Буковині, але навіть забороняють польським дітям говорити між собою по польськи на павзах між лекціями. Але та анальоґія з Румунами не приносить нам чести“.

Як бачимо, то вже сама присутність української делеґації в Женеві богато крови напсувала нашим благородним „приятелям“. **М. Ч.**

По широкому світі.

Вибори в Греції. На основі розпорядку нового правительства вибори до парляменту в Греції відбудуться 24. жовтня ц. р. Отворення нового парляменту назначено на 13. листопада. Число послів зменшено на 286.

Паневропейський конгрес, ідею якого пропагує завзято гр. Куденгове-Калєрґі (муж відомої віденської артистки Іди Ролянд), відбудеться у Відні в днях 3.—6. жовтня ц. р. Ідеєю паневропейської федерації цікавиться багато державних мужів в Европі й Америці.

М. ГАЛУЩИНСЬКИЙ.

Життя і праця еміґрації.

(Лист з Чехії.)

(Продовження.)

Та найбільше животворним і творчим показав себе еміґраційний гурт з Подєбрадах. При матеріяльній допомозі чеського уряду повстала тут Українська Господарська Академія з чотиролітнім курсом навчання (з відділами: 1) Хліборобсько-лісна інжинірія з підвідділами агрономічним і лісним. Цей відділ має 18 катедр. 2) Хемічно-технольоґічна й культурна інжинірія з підвідділами гідротехнічним, хемічно-технольоґічним і землемірним. Цей відділ має 20 катедр. 3) Економічно-кооперативна інжинірія з підвідділами, економічним, кооперативним і статистичним. Має 20 катедр.

Та не в самому істнуванні Академії її значіння. Радше у тому спільному змаганні, що при малих матеріяльних засобах створило велику установу. Вистане сказати, що є що оглядати на протязі кількох годин. А величину довершеної праці мені тим легше оцінити, що сам мав до діла перед війною з творенням приватної гімназії в Рогатині. Одначе те, що в Подєбрадах створила професорська колеґія враз зі студентами, переходить всякі наші сподівання. Инакше пояснити собі цього не можна, як тільки захопленням своїм ділом, бо воно одно може дати людям силу створити надзвичайне.

Дякуючи щиросердечности п. ректора Шовгеніва, а далі проректора Бича, декана д-ра Б. Матюшенка, доцента В. Садовського й инших знайомих мені осіб мав я змогу докладно познайомитися з цілим устроєм академії, з її установами, з працями студентів тощо.

Вже сама головна бібліотека, яка числить понад одинацять тисяч добірних книжок на всіх мовах, мусить викликати подив. Називаємо її головною, бо кожний семинар, кожна робітня має свою спеціяльно-фахову бібліотеку. Створена на протязі трьох літ, ведена відповідно до найновіших вимогів бібліотекознавства, могла направду сміло бути предметом оглядин міжнароднього конгресу бібліотечного, далеко швидше, ніж учительська бібліотека в місті Таборі. Відповідні діяграми на книжній виставці в Празі звертали на себе увагу відвідувачів.

В поодиноких робітнях, семинарійних салях очікують нас асистенти або студенти, котрі гаразд обзнайомлені з ділом, можуть бути для нас провідниками. Без пересади скажу, що просто не хочеться покидати поодиноких саль, тільки в них можна побачити і навчитися. У відділі економії асистент Биковський дає нам такий інтересний виклад робіт і вислідів та організації, що просто мушу подивляти досягнення, які — тут це треба зазначити — ведені з поглядом приноровлення їх пізніше у праці на властивому ґрунті на Україні. П. ректор показує нам праці поодиноких студентів від першої хвилини поступлення їх в академію аж до останньої пори. Ми бачимо, як пильно, солідно й совісно стежать тут за розвитком студентів, як їхня праця є постійно контрольована, як взаїмно сходяться змагання професорів і студентів. При цій нагоді треба згадати й про велику працю професорів та студентів над зібранням наукової термінольоґії до наук, які викладаються в Академії.

Переглядаючи кабінети для поодиноких відділів і виділів, довідуємося, що головна пайка заслуги в зложенні так багатих збірок знову по боці професорів і студентів. Останні своїми працями причиняються до збагачення збірок. Крім річей і показів, котрі потребують свого фабричного виконання, все друге вийшло з рук студентів. А праця ця не легка. Коли би ви побачили хемічну робітню й довідалися, скільки самовідречення треба, щоби працювати серед доволі примітивного уладження, ви рішучо переконалися би, що навіть малими засобами можна виконувати велике й сильне.

Ні час ні місце не дозволяють нам вдаватися у подрібний опис кабінетів та ляобраторій. Одначе й загальне число цих установ буде вистарчаюче для всіх тих, котрим ці справи не чужі. І так находяться при Академії одна метереольоґічна стація, одна хліборобська ферма, одна молочарська ферма, один ботанічний город, одна лісна шкілка, вісім лябораторій і трийцять один кабінетів. Головна частина Академії поміщується в королівському замку; сенат, канцелярії в давному центральному готелі, викладові салі й одна хемічна робітня розкинені по цілому місті.

При Академії в тісній сполуці з нею істнує Видавниче Товариство, що видає в першу чергу підручники для студентів, наукові праці професорів, а далі також праці студентів. Видання були спершу літографовані. Тепер одначе Видавниче Т-во придбало вже власну друкарню, має своїх складачів з поміж студентів і останні видання уже друковані. Нам показують магазин Видавничого Товариства, в якому уміщено стільки багацтва. А щоби виробити собі про нього погляд, скажемо, що список видань займає чотири сторінки друку, називає 58 авторів, котрі разом дали 112 творів у 126 томах, головно учебників для студентів Академії. Про ве-